

Bouwsteen natuur voor de provinciale Omgevingsvisie

Inbreng natuur in provinciale Omgevingsvisie

Rond de zomer van 2018 wordt in PS het koersdocument voor de provinciale Omgevingsvisie besproken. Daarin wordt de hoofdkoers voor de provinciale Omgevingsvisie geschetst, inclusief het onderdeel natuur. Na vaststelling zal de Omgevingsvisie ook formeel de Natuurvisie bevatten. De hoofdlijnen voor natuur die daar worden ingebracht worden in dit kader samengevat. De keuzes die PS maken over deze uitwerking van de BMC rapportage zullen -indien daarvoor aanleiding is- doorwerken in het koersdocument. Nav besluitvorming door PS over het koersdocument kunnen uitgangspunten eveneens aangepast worden.

Totstandkoming van de bouwsteen natuurvisie

In januari 2016 is in de Friese natuurtop door een 50 tal Friese stakeholders uit het landelijk gebied een aantal onderwerpen geagendeerd die gebruikt zijn als een startpunt in het traject van de bouwsteen natuur van de voor de Omgevingsvisie.

In de periode 2016 tot eind 2017 is door groot aantal partijen een aantal expert sessies bezocht waarin een aantal onderwerpen van het provinciale natuurbeleid verder is uitgediept.

- 1. Een bijeenkomst voor geïntegreerd gebiedsgerichte aanpak in het pop-up kantoor van de Omgevingsvisie in Bolsward, (Juni 2016)*
- 2. Dit heeft geleid tot een omgevingslab in het kader van de Friese Aanpak over geïntegreerd gebiedsgericht werken (IJst Juli 2017) .Het verslag van dit lab is eveneens een bouwsteen voor de provinciale en gemeentelijke omgevingsvisies binnen het samenwerkingsverband van De Friese Aanpak.*
- 3. Een tweetal bijeenkomsten over de betekenis van de Wet natuurbescherming voor de Friese soorten (soorten van Fries belang) (Leeuwarden, zomer 2016)*
- 4. Een expert sessie over natuur buiten de Ecologische hoofdstructuur/ het Natuurnetwerk Nederland (Leeuwarden voorjaar 2017)*
- 5. Een expertsessie over natuur binnen het de Ecologische hoofdstructuur/ het Natuurnetwerk Nederland (Leeuwarden 2017)*
- 6. Een slot sessie over de hoofdlijnen van de natuurvisie (september 2017)*

De resultaten van deze bijeenkomsten hebben geleid tot een bouwsteen natuur. Deze bouwsteen is opgebouwd uit twee delen: het eerste deel is de Hoofdvisie op natuur: Deze ligt nu voor en wordt ingebracht als bouwsteen voor het koersdocument en voor de Omgevingsvisie. Het tweede deel bevat een aanzet tot uitvoering. Dat deel is voor de Omgevingsvisie nog niet aan de orde.

Bouwsteen natuurvisie voor de Omgevingsvisie

De visie op natuur bestaat uit drie elementen. Een beschrijving van de betekenis die aan natuur wordt gegeven, de sporen waarlangs aan de versterking van de natuur kan worden gewerkt, en de rol die de provincie daarin kan innemen.

Het uitgangspunten : de Wet natuurbescherming 2017 en het natuur pakt.

De Wet natuurbescherming 2017 vraagt van de provincie een natuurvisie op te stellen. De natuurvisie is vormvrij maar vraagt van de provincie om in te gaan op hoe zij invulling geeft aan de in de wet genoemde verantwoordelijkheden. Daartoe behoort het aanwijzen en realiseren van het Natuurnetwerk Nederland en de visie op de samenhang tussen natuur en andere provinciale beleidsopgaves. Het wettelijk kader koppelt de provinciale verantwoordelijkheid voor de biodiversiteit voornamelijk aan soorten en habitats die via de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn en via rode lijsten extra aandacht en bescherming vragen De afspraken met het rijk in het natuurpact richten zich met name op de inzet van middelen en het stellen van prioriteiten gericht binnen de natuuropgave. In bouwsteen natuurvisie de natuurvisie zijn zowel de Wet natuurbescherming als het natuurpact als uitgangspunt gehanteerd.

Belang van natuur voor de Friese samenleving (en in de Omgevingsvisie)

De inbreng van natuur in de Omgevingsvisie is in de eerste plaats het onderkennen van **het belang van natuur** -samen met een gezonde bodem, water en lucht- voor de Friese samenleving. Dit vormt de bron van ons natuurlijk kapitaal; Dit reguleert , produceert en levert bodemvruchtbaarheid, plaagonderdrukking, bestuiving , waterberging en het vastleggen van CO2. Daarmee levert het een bijdrage aan een gezonde, veilige en aangename leefomgeving. Natuur, bodem en water dragen bij aan een rijke, beleefbare, identificeerbare leefomgeving. Het levert een, vitale en dynamische leefomgeving en daarmee een aantrekkelijk woon-, werk- en recreatiemilieu. Het bindt mensen aan Fryslân en trekt bedrijven aan. Los van de betekenis voor andere functies vormt de verscheidenheid aan leefvormen (biodiversiteit) ook een waarde in zichzelf. Daarmee vormt natuur een van de pijlers voor het Friese Omgevingsbeleid.

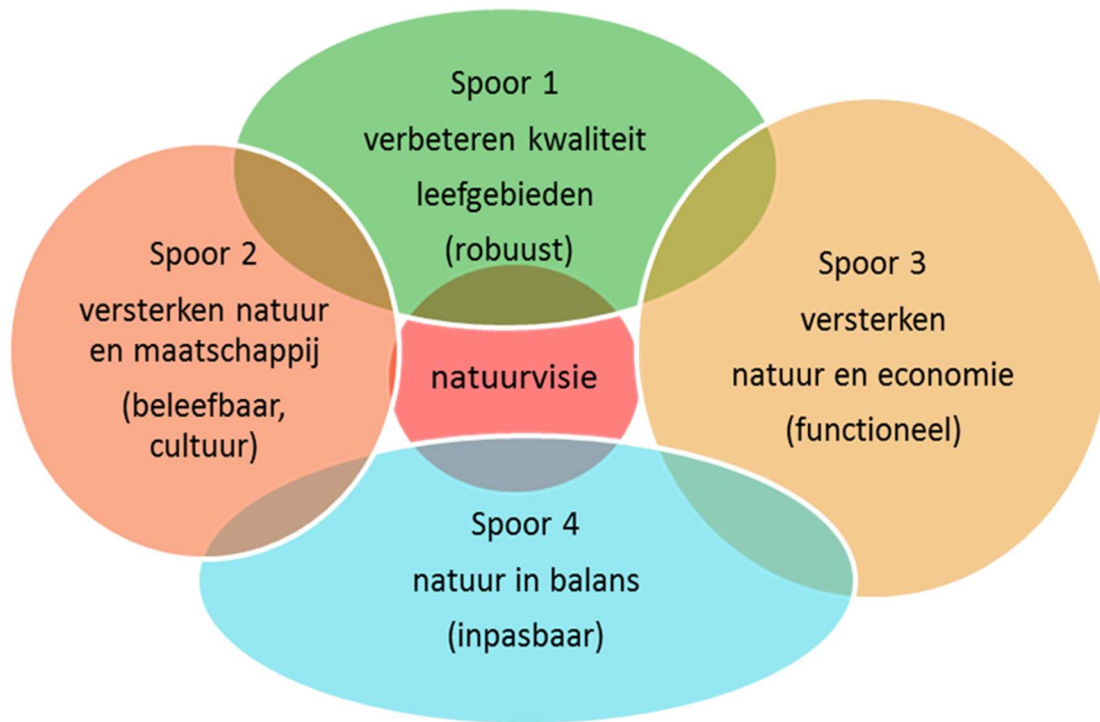
Figuur 1. Het belang van natuur.

Toekomstbeeld 2030

Fryslân is nog steeds de mooiste provincie, met typische landschappen vermaard om cultuurhistorische en natuurwaarden. Het Friese natuurnetwerk (NNN) functioneert goed, is beter maatschappelijk ingebed (ook financieel), mede dankzij initiërende rol van agrarische collectieven en andere maatschappelijke organisaties. De natuurwaarden van het omringende gebied en het NNN vullen elkaar steeds beter aan. Er is een stevig begin gemaakt aan het versterking van de biodiversiteit. Dit is te danken het vinden en realiseren van win win situaties voor natuur en economie en waterbeheer, aan meer aandacht voor natuur in de stad, aan onderwijs en educatie, informatie op de goede plek, aan een verhoging van het biodiversiteitsrendement en aan een goede samenwerking tussen partners in het landelijk en stedelijk gebied.

Natuurvisie in 4 sporen

De natuurvisie richt zich op natuur in brede zin. Biodiversiteit is overall. Natuur binnen en buiten het natuurnetwerk hebben elkaar nodig. Het voorstel is om langs 4 - elkaar aanvullende sporen- invulling te geven aan de verantwoordelijkheid voor natuur en biodiversiteiten en daarmee te werken aan het behoud van de biodiversiteit zoals is aangegeven in de wet natuurbescherming. De 4 sporen richten zich op de kwaliteit van de natuur zelf, op de betrokkenheid van de mens bij natuur, op de integratie met economische activiteiten en op een zorgvuldige en pragmatische manier van omgaan met de wettelijke taken. Gezamenlijk werkt dit toe naar een breed gedragen natuurbeleid en een sterke bijdrage aan ons natuurlijk kapitaal.

Figuur 2. De vier sporen.

Spoor 1 Verbetering kwaliteit van leefgebieden; werken aan een robuuste natuur:

De strategie richt zich op de kwaliteit van de leefgebieden van soorten (leefgebieden in de brede zin van het woord). De kwaliteit van bodem, lucht en water en geschikte leefomstandigheden en inrichting spelen daarin een belangrijke rol. Dit geldt voor zowel natuurgebieden als alle gebieden daarbuiten. Door de aandacht hierop te (blijven) richten liften verschillende soorten en soortgroepen mee. Met dit spoor wordt beoogt:

- Dat aan de randvoorwaarde van een gezonde fysieke leefomgeving (goede en voldoende kwaliteit van water, bodem en lucht) wordt voldaan.
- Dat het Natuurnetwerk (NNN) binnen Fryslân is afgerond, planologisch beschermd, robuust is en een duurzame kwaliteit heeft met name in de Natura 2000/ Programma Aanpak Stikstof (PAS)-gebieden.
- Dat er in Natura 2000/PAS-gebieden herstelbeheer is uitgevoerd en dat de milieucondities (waterhuishouding, stikstofneerslag) op orde zijn.
- Dat via het Agrarisch Natuur- en landschapsbeheer een impuls wordt gegeven aan de kwaliteit van de 4 leefgebieden (weide, akker, natte en droge dooradering) van soorten in het agrarisch gebied.
- Dat soorten van het open grasland (weidevogels) extra geholpen zijn via bv het weidevogelbeleid.
- Dat de natuurterreinen buiten het NNN optimaal bijdragen aan de natuuropgave.
- Dat in samenwerking met de Mienskip buiten het NNN en de ANLb leefgebieden gewerkt wordt aan de aanpak van de 'overige soorten van Fries belang'¹ via bijvoorbeeld de aanpak van de leefgebieden van gidssorten, of via natuur in de stad of via een insectenherstelplan

¹ Zie rapport soorten van fries belang 2018 (www.fryslan.frl)

De ambitie om de relatie tussen het natuurbeleid en de Friese maatschappij en de economische sectoren te versterken (spoor 2 en spoor 3) zal door de provincie verder uitgewerkt dienen te worden met gemeenten, waterschap en maatschappelijke organisaties. Daarbij wordt ook gezocht naar nieuwe -ook financiële- partners.

Spoor 2: Versterken natuur en maatschappij.

Het beoogde resultaat is een versterkte samenwerking met inwoners van Fryslân aan de natuur en ook grotere betrokkenheid. Dit kan resulteren in bijvoorbeeld een betere beleefbaarheid van de natuur, meer groene vrijwilligers, een sterkere verbinding tussen het bebouwd en het landelijk gebied als gevolg. De betrokkenheid en inzet bij natuurontwikkeling en herstel levert een bijdrage aan de versterking van de biodiversiteit.

Spoor 3: Versterken natuur en economie.

Het resultaat van dit spoor is de versterkte de relatie tussen natuur en de diverse economische sectoren. Het beoogde resultaat daarvan is een ontwikkeling waarbij de mogelijkheden om economische ontwikkeling samen te laten gaan met investering in ons natuurlijk kapitaal is versterkt. Vooral in de transitie naar een natuur inclusieve landbouw*), recreatie ondernemen met natuur, groene bedrijventerreinen en de relatie met klimaatverandering bieden daarbij kansen. *)Het woord natuur inclusief betekent letterlijk: natuur inbegrepen. Het duidt op een manier van denken en doen waarin natuur altijd wordt 'meegenomen'

Spoor 4 Natuur in balans

Natuur moet de bewoners van Fryslân een positief gevoel opleveren. Soms gaat het met een enkele soort te goed. Maatschappelijke schade en overlast kunnen dan het gevolg zijn. Met de juiste balans tussen beschermen en beheren wordt dat zoveel mogelijk voorkomen. Burgers en bedrijven krijgen soms met de natuurbeschermingswet te maken wanneer men nieuwe initiatieven wil ontwikkelen of omdat er schade en overlast is van dieren. Door het accent te leggen op preventie van overlast en op een pragmatische invulling van de wettelijke taken kan worden bereikt dat burgers en bedrijven begrip hebben voor voorwaarden die soms vanuit de wet worden gesteld.

Rol van de Provincie Fryslân

In de realisatie van het natuurbeleid kan de provincie verschillende rollen kiezen. De nieuwe Omgevingswet gaat uit van een andere opvatting over de rol van de overheid: loslaten, samenwerken tussen overheden onderling en inspelen op initiatieven uit de samenleving. Dat geldt ook voor het natuurbeleid. In zijn algemeenheid streeft de provincie ernaar om taken en verantwoordelijkheden zo dicht mogelijk bij de burger neer te leggen. Binnen het natuurbeleid zijn op verschillende taken verschillende provinciale rollen van toepassing: Een regulerende rol waar de wet dat vraagt. Een regisserende rol in het afronden van het NNN afmaken. Kaderstellend waar de provincie gebonden is aan (inter)nationale verdragen en wetgeving. Faciliterend als de provincie, bij maatschappelijke initiatieven ondersteuning en ruimte kan bieden en wanneer de provincie kan bevorderen dat financiële en juridische tûkeltjemmen als die het realiseren van provinciale opgaves in de weg staan aan te pakken.

In gebiedsprocessen zal de provincie haar rol – niet alleen voor natuur- zo helder mogelijk moeten inbrengen. Daar waar dat kan gekoppeld aan andere opgaves. Daarmee kan de provincie als participerende overheid maatschappelijke en economische initiatieven te versterken. Als daar om gevraagd wordt zou het mogelijk moeten zijn om natuurdoelen aan te passen of los te laten op een bepaalde plek, als dit geen negatieve invloed heeft op het herstel van de biodiversiteit binnen de provincie.